

การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผ้าไหมแพรวา
กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหมแพรวา ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์
DEVELOPMENT OF COMMUNITY ENTERPRISES
A CASE STUDY OF PHRAEWA SILK OCCUPATIONAL COMMUNITY ENTERPRISE GROUP
IN TUMBOL PHON KHAMMUANG DISTRICT KALASIN PROVINCE

ศุภภรณ์ เชิงใหม่* ดร.สถาพร มงคลศรีสวัสดิ์**

*นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

** อาจารย์ประจำวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการ ปัจจัยที่สนับสนุนการพัฒนา รวมทั้ง แนวทางและโอกาสในการพัฒนาวิสาหกิจผ้าไหมแพรวาบ้านโพน โดยศึกษาจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเฉพาะเจาะจงรวมจำนวน 15 คน โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีเชิงพรรณนาและวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อนำข้อมูลมาสรุปและเสนอแนะ

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มทอผ้าไหมแพรวาบ้านโพน จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2520 โดยได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากโครงการศูนย์ศิลปาชีพในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน 840 คน โดยมีปัจจัยที่สนับสนุนการพัฒนา ได้แก่ ด้านคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มที่มีความรับผิดชอบหน้าที่ มีทักษะและความชำนาญในการทอผ้า ด้านการดำเนินงานและการจัดการกลุ่มที่มีการกำหนดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ไว้เป็นระบบชัดเจน ด้านการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมในการวางแผนและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินงาน ด้านเครือข่ายทั้งในและต่างจังหวัด และด้านการได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน แต่อย่างไรก็ตาม ในส่วนของการศึกษาสภาพปัญหา พบว่า กลุ่มประสบปัญหาในการพัฒนาและต่อยอดผลิตภัณฑ์ที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคเท่าที่ควร ขาดความรู้ความสามารถเกี่ยวกับช่องทางการตลาดผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้ง ปัญหาต้นทุนวัตถุดิบที่สูงซึ่งแนวทางและโอกาสในการพัฒนาให้กลุ่มประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนคือ เน้นการลดต้นทุนการผลิตซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินงาน หรือการสร้างเอกลักษณ์ของกลุ่มเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว การประสานงานที่ดีกับเครือข่ายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง การเพิ่มทักษะในการให้บริการด้านอื่นๆ นอกเหนือจากทักษะด้านการผลิต เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่หลากหลายจากการเปิดการค้าเสรีอาเซียน ทั้งนี้ ผ้าไหมแพรวาถือว่าเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักหนึ่งใน 60 รายการของกลุ่มสินค้าชุมชนระดับ premium อย่างสินค้า GI หรือสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ที่ตอบสนองนโยบายของรัฐบาลในการขับเคลื่อนประเทศไทยแลนด์ 4.0 เพื่อรองรับกับสภาวะเศรษฐกิจและสังคม ที่เปลี่ยนแปลงไป อาจกล่าวได้ว่า วิสาหกิจชุมชนเป็นรากฐานในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศโดยเป็นจุดเริ่มต้นในการขับเคลื่อนไปสู่การเป็นประเทศที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

คำสำคัญ : วิสาหกิจชุมชน, ผ้าไหมแพรวา

Keywords : Community Enterprises, Phraewa Silk

Abstract

This research is a qualitative research and the objectives of this study are to investigate the obstacles of the management factors to support development, including guidelines and opportunities, of Phraewa silk, Ban Phon group enterprises. In-depth interview and specific “Key-Informants 15 person” were used in research methodology. The data collection by data source analysis was done as for a descriptive research and all data was summarized, including the suggestion from interviewers.

The result revealed that the enterprise of Phraewa silk, Ban Phon group was established in 1977, and was supported and promoted by The Foundation for the Promotion of Supplementary Occupations and Related Techniques under the Royal Patronage of Her Majesty the Queen, having around 840 members in the group nowadays. The management factors supporting development include operation and management of the board members and the members having skills and expertise in weaving the silk group with clearly determined rules and regulations; learning and participation in planning and solving problem; development of the network inside and outside of the province; necessity to get the support and promotion from the public and private sectors.

Several problems and obstacles of Phraewa silk, Ban Phon group enterprises have been found in this research. One of that includes encountering with difficulties in development and enhancing products that are unable to meet the needs and requirements of consumers, and updating the knowledge about marketing channels through the electronic media, facing high cost of raw material. It was found that the ways to develop a successful and sustainable group should be focused on reducing production costs, which are considered a key factor in the operation or development of the unique identity to attract tourists. The coordination should be effective to connect with the network and relevant agencies as well as enhancing the skills of other services. Phraewa silk, Ban Phon group is one of targets from 60 in the list of local product of premium class, where not only manufacturing skills but also, the support of immigrants should be carefully provided after ASEAN Free Trade Area has been opened. For example, GI, as called Geographical Indications, which are relevant to the policy of Thailand government development 4.0, support the economical situation and society which are going to be changed. It can also be said, that a community-based local enterprise has the role of strengthening the community and economic development of Thailand to become a prosperous, sustainable and prosperous country.

Insufficiency of capital for the loan's demand of the members is explained by the lack of capital resources. The shortage of human resources that will come in operation for the future savings group. Development guidelines act as an important support to manage the guideline between member's network, and implement building up consciousness of all young generation and their ability to save the money, to make investments, to improve their professional life and to convey the strong success. It will make the savings group for production be able to help the poverty of the villagers in Tambon Naborn, Kammuang District, Kalasin Province as a role model to become sustainable and successful, and can also be a local source for other areas to learn and take the lessons to develop their own.

บทนำ

จากการพัฒนาประเทศตามแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9-11 ส่งผลให้ ประเทศไทยมีระดับการพัฒนาที่สูงขึ้นตามลำดับ แต่เนื่องจากโครงสร้างเศรษฐกิจไทยมีความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจ และสังคมโลกมากขึ้น จึงทำให้มีความผันผวนตามปัจจัยภายนอก แต่ในขณะเดียวกันประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันปรับตัวเข้า การยกระดับในการเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร อุตสาหกรรม การใช้องค์ความรู้ ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมยังดำเนินการได้น้อย ส่งผลให้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) จำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมเพื่อวางรากฐานการพัฒนาประเทศในระยะยาว หลักการพัฒนาที่สำคัญจึงยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” “การพัฒนาที่ยั่งยืน” และ “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ” โดยตระหนักถึงสถานการณ์และความเสี่ยงซึ่งเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงในระดับโลกและภายในประเทศ ที่ส่งผลกระทบอย่างชัดเจน ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ดังนั้น ทิศทางการบริหารจัดการประเทศภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นการใช้จุดแข็งและศักยภาพที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศที่เน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของฐานการผลิต ภาคเกษตรกรรมและการประกอบการของวิสาหกิจชุมชนขนาดย่อย ขนาดเล็กและขนาดกลาง โดยวิสาหกิจชุมชน เป็นแนวคิดที่เกิดจากการรวมกลุ่มของคนในชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเน้นการสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนให้มีอาชีพและรายได้สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาก่อให้เกิดการสร้างองค์ความรู้ ภูมิปัญญา และการสืบสานทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี โดยนำเอาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้อย่างต่อเนื่องและ เป็นระบบ ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญที่จะช่วยให้ชุมชนมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ในชุมชนและท้องถิ่นต่าง ๆ มีศิลปวัฒนธรรมที่เป็นภูมิปัญญาที่แตกต่างกันซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นรากฐานในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศได้ การทอผ้าเป็นภูมิปัญญาอีกอย่างหนึ่ง โดยแต่ละท้องถิ่นจะมีศิลปะและความงดงามโดดเด่นมีเอกลักษณ์แตกต่างกันไปหนึ่งในนั้นคือ ผ้าไหมไทย ซึ่งถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีสืบทอดกันมาช้านาน ซึ่งผ้าไหมไทยนับว่ามีความสวยงามที่สุดในโลก โดยได้รับการยอมรับว่าเป็นราชินีแห่งเส้นไหมทั้งหมดที่มีอยู่ในปัจจุบัน

จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีชื่อเสียงในด้านการ ทอผ้าไหม ซึ่งผ้าไหมที่มีชื่อเสียงของจังหวัดกาฬสินธุ์คือ “ผ้าไหมแพรวา” ซึ่งมีจุดกำเนิดจากชาวภูไทบ้าน โพนเดิมเป็น ผ้าทอพื้นมีขนาดความยาว 1 วา หรือ 1 ช่วงแขน ใช้สำหรับคลุมไหล่หรือห่มสไบเฉียงที่เรียกกันว่า “ผ้าเบี่ยงของชาวภูไท” ซึ่งใช้ในโอกาสที่มีงานเทศกาลบุญประเพณีหรืองานสำคัญอื่น ๆ โดยลวดลายของผ้าไหมแพรวามีลักษณะคล้ายคลึง กับลายจิดอีสานแตกต่างกันบ้างตามสีสันทันในแต่ละลวดลาย แต่มีลักษณะร่วมกัน คือ ลายหลัก มักเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนซึ่งเป็นพื้นฐานของลายผ้า ประกอบด้วยลายทั้งหมด 3 ส่วน คือ ลายหลัก ลายคั่นหรือลายแถบ และลายช่อปลายเชิงหรือลายเชิงผ้า สิ่งที่เป็นจุดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ของผ้าไหมแพรวาคือลวดลายสีสันทัน และความเป็นระเบียบความเรียบความงามของผืนผ้า ในปัจจุบันลักษณะลายผ้าของผ้าไหมแพรวาจะแบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ผ้าแพรวา ลายล่อง ผ้าแพรวาลายจก และผ้าแพรวาลายเกาะ จากความวิจิตรงดงามและความมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวอันโดดเด่นของวัฒนธรรมภูไทซึ่งถือเป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน ทำให้ผ้าไหมแพรวา ได้รับการขนานนามว่าเป็น “ราชินีแห่งไหม”

กลุ่มทอผ้าไหมแพรวาบ้าน โพน อำเภอก้ามวง จังหวัดกาฬสินธุ์ มีทั้งหมด 8 กลุ่ม มีสมาชิกทอผ้าไหมแพรวา จำนวน 840 คน ผลิตกันส่วนใหญ่ผลิตจากวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่น โดยอาศัยภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นหลักในการผลิต ซึ่งสินค้าเหล่านี้มีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจครัวเรือนและชุมชน สามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัวและชุมชนอย่าง

ต่อเนื่อง แต่ละกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจะมีการรวมตัวกันเป็นเครือข่าย โดยมีชื่อกลุ่มว่า “กลุ่มทอผ้าไหมแพรวาบ้านโพน จังหวัดกาฬสินธุ์” ซึ่งเกิดจากการรวมกลุ่มกันของผู้ประกอบการและผู้เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมผ้าไหมแพรวาตำบลบ้านโพน อำเภอกำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อมาทำกิจกรรมในการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม สาวไหม ย้อมไหม จำหน่าย เส้นไหม ตัดเย็บและแปรรูป โดยนำความรู้ ความสามารถและความชำนาญของแต่ละคนมาร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนและสามารถนำความรู้มาพัฒนาและสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ ร่วมกันสร้างความพึงพอใจและตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี โดยได้รับการยกย่องและได้รับรางวัลต่าง ๆ มากมาย

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนผ้าไหมแพรวาบ้านโพน อำเภอกำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ในการบริหารจัดการเพื่อให้เป็นวิสาหกิจชุมชนที่มีความเข้มแข็งตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง อันเป็นการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างเหมาะสมอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหมแพรวา ตำบลโพน อำเภอกำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่สนับสนุนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนผ้าไหมแพรวา ตำบลโพน อำเภอกำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์
3. เพื่อศึกษาแนวทางและโอกาสในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ผ้าไหมแพรวา ตำบลโพน อำเภอกำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึก โดยมีพื้นที่ดำเนินการศึกษา คือ กลุ่มทอผ้าไหมแพรวา ตำบลโพน อำเภอกำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ศึกษาจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) แบบเจาะจง 3 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหมแพรวาและผู้นำชุมชน 3) บุคคลภายนอก โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การศึกษาเอกสาร การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูลในลักษณะการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in depth Interview) ทำหน้าที่เป็นผู้สังเกต ตั้งประเด็นคำถาม จดบันทึก เรียบเรียงสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำมาวิเคราะห์ทั้งหมดด้วยตนเองเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้อง และมีความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Reliability) นำเสนอโดยใช้วิธีเชิงพรรณนา นำข้อมูลมาสรุป และเสนอแนะ

ผลการวิจัย

1. บริบทชุมชนและประวัติความเป็นมาของกลุ่มทอผ้าไหมแพรวาบ้านโพน

ตำบลโพนตั้งอยู่ระหว่าง อำเภอสว่างแดนดิน กับ อำเภอสว่างแดนดิน มีเนื้อที่ 7.66 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่หมู่ที่ 1-5 อยู่ห่างจากตัวจังหวัดกาฬสินธุ์ ประมาณ 68 กิโลเมตรมีประชากรรวม 3,838 คนจำนวนครัวเรือน 982 ครัวเรือนประชาชน

ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธมีอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก มีสภาพภูมิประเทศ เป็นที่ราบสลับเชิงเขาภูมิอากาศเขตร้อน สูงจากระดับน้ำทะเล 130-230 เมตร สภาพดินเป็นดินร่วนปนทราย

กลุ่มทอผ้าไหมแพรวที่บ้านโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ มีทั้งหมด 8 กลุ่ม มีสมาชิกจำนวน 840 คน จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2520 โดยครั้งนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯพระบรมราชินีนาถเสด็จมา พระตำหนักภูพานราชนิเวศน์และเสด็จออกเยี่ยมราษฎรที่อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้ทอดพระเนตรเห็นชาวภูไท บ้านโพนแต่งตัวโดยใช้ผ้าแพรวาห่มตามแบบสไบเฉียง หรือเรียกว่า “ผ้าเบี่ยง” ท่านทรงชื่นชมว่ามีเอกลักษณ์และความสวยงามโดดเด่นไม่เหมือนใคร จึงโปรดให้มีการสนับสนุนและได้มีพระราชดำริให้ขยายหน้าผ้าให้กว้างขึ้นเพื่อที่จะนำไปใช้เป็นผ้าฝืนสำหรับตัดเสื้อผ้า และทรงให้การส่งเสริมให้เข้าอยู่ในโครงการของศูนย์ศิลปาชีพ หลังจากนั้นเมื่อปีพ.ศ.2525 สมเด็จพระบรมราชินีนาถได้เสด็จมายังบ้านโพนทรงให้มีส่วนราชการเริ่มเข้ามาดูแลให้ความช่วยเหลือโดยพัฒนาชุมชนจังหวัดได้เข้ามาจัดตั้งกลุ่มอาชีพสตรีทอผ้าไหมแพรวที่บ้านโพน มีการรวมตัวกันทอผ้าส่งไปยังสำนักพระราชวังและมีการจัดจำหน่ายตามงาน OTOP ต่าง ๆ ในปี พ.ศ. 2550 ได้มีการเริ่มจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ศูนย์ศิลปาชีพ โดยมีสมาชิกสหกรณ์ใน 4 อำเภอ คือ อำเภอคำม่วง อำเภอสามชัย อำเภอสมเด็จและอำเภอห้วยผึ้ง โดยมีการรวมตัวกันเป็นเครือข่ายและมีการนำผลิตภัณฑ์มาจำหน่ายร่วมกัน โดยสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น แนวคิดและวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มคือการเพิ่มรายได้ให้ครอบครัวและชุมชน เพื่อให้สมาชิกได้รวมตัวกันอย่างเป็นระบบรวมทั้งเป็นการรักษาวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิม

2. สภาพปัญหาการบริหารจัดการของกลุ่มทอผ้าไหมแพรวที่บ้านโพน

2.1 ด้านการพัฒนาและต่อยอดผลิตภัณฑ์สมาชิกกลุ่มไม่สามารถพัฒนาและต่อยอดผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างทั่วถึง เนื่องจากผ้าไหมแพรวจะมีราคาแพงและ สภาพอากาศที่ร้อนทำให้การใช้ค่อนข้างจำกัด กล่าวคือจะใช้ในลักษณะพิธีการเท่านั้น ลักษณะทั่วไปจะเห็นใช้กันน้อยมาก รวมทั้ง การรอรับการช่วยเหลือหรือการสนับสนุนจากราชการเพียงอย่างเดียวส่งผลให้สมาชิกกลุ่มขาดการเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนา การต่อยอด หรือการแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้เป็นสินค้าที่แปลกใหม่มีความหลากหลายเท่าที่ควร

2.2 ด้านช่องทางการตลาดเมื่อสมาชิกกลุ่มผู้ใดทอเป็นผืนผ้าเสร็จแล้ว จะนำไปฝากขายที่กลุ่มซึ่งต้องใช้เวลา นานกว่าผ้าไหมแพรวที่ตนเองทอจะขายได้และได้รับเงินจากกลุ่ม ทำให้สมาชิกบางคนนิยมไปขายให้กับพ่อค้าคนกลางซึ่งจะทำให้ได้เงินสดทันที แต่ผ้าผู้ทอจะไม่มีอำนาจในการกำหนดราคาสินค้าของตนเองทำให้ได้ราคาขายไม่คุ้มค่าส่วนมากราคาที่ได้นั้นจะได้มากกว่าต้นทุนวัตถุดิบซึ่งประกอบด้วยเส้นไหมสีย้อมเพียงเล็กน้อยแต่ไม่ได้นำเอาค่าแรงและ ค่าเสื่อมของอุปกรณ์ที่ใช้ทอมาคำนวณราคาต้นทุนแม้ในปัจจุบันจะมีการส่งเสริมการขายผ่านระบบอินเทอร์เน็ตมากขึ้น แต่สมาชิกกลุ่มยังขาดความรู้ด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัยที่จะนำมาใช้เป็นช่องทางการส่งเสริมการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ เนื่องจากสมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่เป็นผู้มีอายุ 40-70 ปี ซึ่งเป็นผู้สูงอายุและมีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ ทำให้การเข้าถึงเทคโนโลยีเป็นไปด้วยความยากลำบาก ส่งผลให้กลุ่มไม่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการขายสินค้าผ่านช่องทางการตลาดทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์เท่าที่ควร

2.3 ด้านการอนุรักษ์และการส่งเสริมการเรียนรู้แม้ในปัจจุบันจะมีการบรรจุหลักสูตรการทอผ้าไหมแพรวไว้ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา แต่เป็นเพียงหลักสูตรเบื้องต้น ระยะสั้นเท่านั้น ซึ่งไม่สามารถประกอบเป็นอาชีพที่มั่นคงได้ หรือเยาวชนที่เป็นลูกหลานของกลุ่มทอผ้าไหมแพรวที่มีความสามารถในการทอเพื่อจำหน่ายได้ยังไม่ให้ความสำคัญกับการสืบสานและอนุรักษ์การทอผ้าไหมแพรวอย่างจริงจัง เนื่องจากมีความคิดว่าอาชีพทอผ้าไม่สามารถสร้างรายได้ ให้เพียงพอต่อการดำรงชีพได้

2.4 ด้านต้นทุนวัตถุดิบกลุ่มทอผ้าจะต้องซื้อวัตถุดิบที่เป็นต้นทุนหลักคือเส้นไหมสีย้อมไหมซึ่งกลุ่มทอผ้าจะต้องซื้อเส้นไหมจากบริษัททอไหมไทย จังหวัดเพชรบูรณ์หรือฟาร์มเลี้ยงในจังหวัดขอนแก่นและมหาสารคามส่งผลให้กลุ่มทอผ้าไหมแพรวาในปัจจุบันไม่สามารถควบคุมราคาของเส้นไหมได้เพราะอำนาจในการกำหนดราคาอยู่ที่ฟาร์มเลี้ยงตัวไหม แม้กลุ่มทอผ้าไหมแพรวาบ้าน โพนได้พยายามที่จะเลี้ยงไหมเพื่อผลิตวัตถุดิบที่เป็นเส้นไหมเองแต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากการขาดที่ดินที่จะนำมาทำฟาร์มหม่อนไหมเพราะผู้เลี้ยงจะต้องคงที่ดินเอาไว้สำหรับการทำนาของตนเองประกอบกับคุณภาพของดินที่ใช้เพาะปลูก จึงไม่สามารถเปลี่ยนที่นาให้เป็นฟาร์มหม่อนไหมได้

3. ปัจจัยที่สนับสนุนการพัฒนาของกลุ่มทอผ้าไหมแพรวาบ้านโพน

3.1 ด้านคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มคณะกรรมการมีความเข้มแข็งรับผิดชอบต่อน้ำที่ด้วยความเต็มใจและเสียสละ สมาชิกมีทักษะและความชำนาญในการทอผ้าและมีความคิดสร้างสรรค์ในการประดิษฐ์ลวดลายผ้าแบบใหม่ๆ ซึ่งส่งผลให้ผ้าไหมแพรวาของกลุ่มมีคุณภาพและมาตรฐาน

3.2 ด้านการดำเนินงานและการจัดการกลุ่มมีแนวทางการบริหารจัดการในรูปแบบสหกรณ์ มีการปันผลรายให้แก่สมาชิก มีการกำหนดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆและวางแผนการดำเนินงานโดยมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบให้แก่คณะกรรมการแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน ซึ่งในแต่ละเดือนจะมีการประชุมกลุ่ม 1 ครั้ง เพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวกับการดำเนินงานร่วมกัน เมื่อเกิดปัญหาที่เร่งด่วนกลุ่มฯก็สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็วตลอดจน มีการควบคุมและตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม โดยจะมีเครื่องหมายที่แสดงคือตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์(GI) เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจแก่ผู้บริโภคในมาตรฐานและคุณภาพของผลิตภัณฑ์จากกลุ่มฯ

3.3 ด้านการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมสมาชิกกลุ่มทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผนและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานร่วมกับคณะกรรมการ โดยมีการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้อย่างอิสระ รวมทั้ง มีการเรียนรู้โดยการฝึกทักษะด้านการผลิตจากการอบรม ศึกษาฐานที่กลุ่ม เครือข่าย ภาครัฐและภาคเอกชนจัดขึ้น

3.4 ด้านเครือข่าย มีการรวมกลุ่มทั้งในและต่างจังหวัด เพื่อช่วยเหลือกันในการผลิต การจำหน่าย การประสานงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประกอบด้วย กลุ่มสหกรณ์ศูนย์ศิลปาชีพ โดยมีสมาชิกสหกรณ์ 4 อำเภอในจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ อำเภอกำม่วง อำเภอสหัสขันธ์ อำเภอสว่างและอำเภอสหัสขันธ์ และเครือข่ายจังหวัดใกล้เคียง เช่น ขอนแก่นมหาสารคามร้อยเอ็ดบุรีรัมย์สุรินทร์อุบลราชธานี เป็นต้น

3.5 ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มฯได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ในด้านงบประมาณเพื่อจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ หรือการแนะนำให้ความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับการดำเนินงาน เป็นอย่างดี การควบคุมดูแลตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์เพื่อให้ได้คุณภาพและมาตรฐาน

4. แนวทางและโอกาสในการพัฒนาของกลุ่มทอผ้าไหมแพรวาบ้านโพน

โดยใช้Balanced Scorecardเพื่อเชื่อมโยงข้อค้นพบจากการศึกษาซึ่งได้จากปัญหาและปัจจัยที่สนับสนุนการพัฒนาของกลุ่มทอผ้าไหมแพรวาบ้าน โพนเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น จึงควรจัดให้มีแนวทางในการพัฒนาดังนี้

4.1 ด้านการเงินควรเน้นการลดต้นทุนการผลิตซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินงาน อาจทำได้โดยการแบ่งที่นา 1 ใน 4 ส่วนของพื้นที่เพื่อปลูกหม่อน การปลูกพืชที่ให้สิทธรมชาติเพื่อลดต้นทุนด้านการซื้อเมล็ด หรือการสร้างเอกลักษณ์ของกลุ่มเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น สร้างสถานที่เฉพาะสำหรับถ่ายภาพเพื่อแสดงว่านักท่องเที่ยวได้มาถึง กลุ่ม

ทอผ้าไหมแพรวาแล้ว หรือการสาธิตกระบวนการผลิตตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ (การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม การสาวไหม ย้อมสี การทอการจำหน่าย) เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยวได้เข้าใจถึงที่มาและคุณค่าทางวัฒนธรรมของผ้าไหมแพรวารวมทั้ง การจัดทำนำและประชาสัมพันธ์ผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆที่หลากหลายและการได้รับการจัดสรรแหล่งเงินทุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้และสร้างโอกาสทางการตลาดของผ้าไหมแพรวาให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น

4.2 ด้านกระบวนการทำงานภายในกลุ่ม ควรมีการวางแผนการดำเนินงานของกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ มีการปรับปรุงแบบการทำงานให้มีความเหมาะสมตามลักษณะของงานอย่างชัดเจน มีการประสานงานกับเครือข่ายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอในสร้างผลประโยชน์ให้แก่กลุ่มรวมทั้ง การเปิดโอกาสให้สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วม ในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มทุกกระบวนการดำเนินงาน ซึ่งจะส่งผลให้กลุ่มมีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

4.3 ด้านความพึงพอใจของลูกค้า ควรจัดทำแผนการผลิต เพื่อส่งเสริมการตลาดในทุกฤดูกาลผลิตโดยนำเสนอจุดเด่นของผ้าไหมแพรวาของกลุ่มฯ เช่น ฤดูร้อนนำเสนอผลิตภัณฑ์ผ้าไหมแพรวาที่มีลวดลายและสีสันสดใส เนื้อผ้าเบาบาง ฤดูหนาวนำเสนอผลิตภัณฑ์ผ้าไหมแพรวาที่มีสีโทนอบอุ่น เนื้อผ้ามีความหนาขึ้น เพื่อเพิ่มความอบอุ่นและฤดูฝนนำเสนอผลิตภัณฑ์ผ้าไหมแพรวาที่มีสีโทนเย็น สวมใส่สบาย เป็นต้น ตลอดจนการแปรรูปสินค้า การสร้างตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ที่สวยงามทันสมัย เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและแรงจูงใจให้ผู้บริโภคหันมาซื้อผ้าไหมแพรวามากขึ้น

4.4 ด้านการพัฒนา ควรมีการจัดฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะในการให้บริการด้านอื่นๆแก่สมาชิกกลุ่ม นอกเหนือจากทักษะด้านการผลิตผ้าไหมแพรวา เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่หลากหลายจากการเปิดการค้าเสรีอาเซียน

อภิปรายผล

กลุ่มทอผ้าไหมแพรวา ตำบลโพธิ์ อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ถือว่าเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีก่อตั้งมาเป็นเวลานานมีการดำเนินงานที่พัฒนาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน โดยปัจจัยที่สนับสนุนการพัฒนาของกลุ่มทอผ้าไหมฯ นั้นจะต้องประกอบด้วยปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ไม่ว่าจะเป็น ด้านคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มที่เข้มแข็ง ด้านการจัดการกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ ด้านเครือข่ายที่ดี และด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มที่มีเป้าหมายในการดำเนินงานร่วมกัน ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับยุทธจักร พรหมช่วย (2555) ได้ทำการศึกษาความสำเร็จในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหมแพรวาบ้านโพธิ์ ตำบลโพธิ์ อำเภอดำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยหลักที่สำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม ได้แก่ ปัจจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทั้งจากภายในและปฏิสัมพันธ์ที่ดีจากภายนอก ซึ่งสิ่งที่สำคัญที่สุดคือการมีส่วนร่วมในกระบวนการกิจกรรม มีการกำหนดเป้าหมายรูปแบบและแผนงานร่วมกัน

แต่อย่างไรก็ตาม ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลโดยตรงต่อกลุ่มวิสาหกิจทอผ้าไหมฯ คือ การพัฒนาและการแปรรูปเพื่อต่อยอดให้เกิดผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลาย การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของเยาวชนรุ่นหลังที่ลดน้อยลง และต้นทุนวัตถุดิบที่สูง ได้แก่ เส้นไหม เนื่องจากไม่มีพื้นที่ในการเพาะปลูกทำให้ต้องสั่งซื้อเส้นไหมจากต่างจังหวัด สอดคล้องกับจิราพัชรคาภูมิ (2555) ได้ทำการศึกษาผลตอบแทนของผลิตภัณฑ์โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัดอุทัยธานี

ผลการศึกษาด้านทุนการผลิตพบว่า กลุ่มเกษตรกรบ้านชุมขางนั้นมีต้นทุนการผลิตมากอันดับหนึ่งผลิตภัณฑ์ประเภทผ้า และเครื่องแต่งกายโดยส่วนใหญ่แล้วการทอผ้าหรือผลิตในพื้นที่บริเวณบ้านของตนเอง ไม่มีพื้นที่การเกษตรหรือการเช่าที่ดินเพื่อการปลูกต้นหม่อนแต่อย่างใด ทำให้ต้นทุนผันแปรจะเน้นหนักไปทางวัตถุดิบคือเส้นไหม ที่ต้องสั่งซื้อจากที่อื่น

แนวทางและโอกาสในการพัฒนากลุ่มทอผ้าไหมฯ ควรจะต้องคำนึงถึงผลิตภัณฑ์เป็นหลักสำคัญ โดยจะต้องมีผลิตภัณฑ์จากการแปรรูปที่มีความหลากหลาย ราคาที่เหมาะสม ช่องทางการตลาดและการประชาสัมพันธ์ที่ครอบคลุมทั่วถึง เพื่อจูงใจให้ลูกค้าหันมาสั่งซื้อมากขึ้น สอดคล้องกับ อดุลย์ จาตุรงค์กุล(2543) กล่าวในเรื่องตัวแปรหรือองค์ประกอบของส่วนผสมทางการตลาด(4P's) ว่าเป็นตัวกระตุ้นหรือสิ่งเร้าทางการตลาดที่มีผลกระทบต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อ แบ่งออกได้ดังนี้ 1.ผลิตภัณฑ์(Products) ที่หลากหลายมีคุณภาพและรูปแบบดีไซน์ตรงตามความต้องการของลูกค้า 2.ราคา(Pricing) ต้องเหมาะสมของสินค้า 3.ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ที่ครอบคลุมและทั่วถึงสามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมายทุกส่วนได้เป็นอย่างดี และ 4.การส่งเสริมการตลาด(Promotion) ที่เน้นทั้งการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมการตลาดที่ตีน่าประทับใจให้กับลูกค้า

สรุปผลการวิจัยและเสนอแนะ

กลุ่มทอผ้าไหมแพรวา ตำบลโพธิ์ อำเภอลำปาง จังหวัดกาฬสินธุ์ จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2520 โดยผ้าแพรวา ถือเป็นผ้าไหมชนิดหนึ่งที่ได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจากโครงการศูนย์ศิลปาชีพในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เป็นผ้าทอมืออันเป็นเอกลักษณ์ของชาวภูไท ถือว่าเป็นการรวมตัวกันของคนในชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้าที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ผลการศึกษา พบว่า

สภาพปัญหาการบริหารจัดการของกลุ่มฯ ได้แก่ ด้านการพัฒนาและต่อยอดผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการตลาด ด้านการอนุรักษ์และการส่งเสริมการเรียนรู้ และด้านต้นทุนวัตถุดิบ เนื่องจากกลุ่มฯรอรับการช่วยเหลือหรือการสนับสนุนจากราชการเพียงอย่างเดียว ส่งผลให้สมาชิกกลุ่มขาดการเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนา การต่อยอด หรือการแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้เป็นสินค้าที่แปลกใหม่มีความหลากหลายเท่าที่ควรประกอบกับ ข้อจำกัดในอำนาจการต่อรองราคาจากพ่อค้าคนกลางและช่องทางการตลาดออนไลน์ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากสมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่เป็นผู้มีอายุยากต่อการเข้าถึงเทคโนโลยีและการมีต้นทุนวัตถุดิบที่สูงในการสั่งซื้อเส้นไหม เนื่องจากไม่มีพื้นที่การเกษตรที่จะใช้สำหรับ ปลูกหม่อนที่เพียงพอและคุณภาพของดินที่ใช้เพาะปลูก ทำให้ต้องสั่งซื้อเส้นไหมจากต่างจังหวัด รวมทั้งการขาดผู้สืบทอดและอนุรักษ์ภูมิปัญญาในการทอผ้าไหมแพรวาอย่างจริงจัง

ปัจจัยที่สนับสนุนการพัฒนาของกลุ่มทอผ้าไหมแพรวาบ้านโพธิ์ ได้แก่ ด้านคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มด้านการดำเนินงานและการจัดการกลุ่มด้านการเรียนรู้และการมีส่วนร่วม ด้านเครือข่ายและด้านการส่งเสริมและสนับสนุนโดยที่คณะกรรมการมีความรับผิดชอบ เสียสละ สมาชิกกลุ่มมีทักษะและความชำนาญในการทอผ้ามีแนวทางบริหารจัดการกลุ่มฯ ที่ชัดเจนทั้งเรื่องกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆและวางแผนการดำเนินงาน มีการควบคุมและตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ของกลุ่มสมาชิกกลุ่มทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผนและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานร่วมกับคณะกรรมการ มีการรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายทั้งในและต่างจังหวัด เพื่อช่วยเหลือกันในการผลิต การจำหน่าย และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมทั้งการได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนอย่างต่อเนื่อง

แนวทางและโอกาสในการพัฒนาผ้าไหมแพรวาบ้านโพนได้แก่ ด้านการเงินด้านกระบวนการทำงานภายในกลุ่มด้านความพึงพอใจของลูกค้า ด้านการพัฒนาคุณภาพการผลิตและสร้างเอกลักษณ์ของกลุ่มเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ควรมีการวางแผนการดำเนินงานและมีการประสานงานที่ดีมีประสิทธิภาพควรจัดทำแผนการผลิตเพื่อส่งเสริมการตลาดโดยการแปรรูปสินค้าให้มีความทันสมัยและหลากหลายตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค รวมทั้ง ควรมีการจัดฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะในการให้บริการด้านอื่นๆเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างประเทศ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

1.1 ปัจจุบันผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผ้าไหมแพรวาบ้านโพนขายได้ดียังเป็นผ้าไหมผืน แต่เนื่องจากมีราคาสูง ดังนั้น กลุ่มฯจึงควรมีพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ในสายผลิตภัณฑ์เดิมที่ทำอยู่ให้มีความทันสมัยมากขึ้น โดยอาจเปลี่ยนแปลงรูปแบบสินค้าที่เป็นกระเป๋านศไทผ้าพันคอโบว์ผูกผมกรอบรูปและของที่ระลึกอื่นๆเป็นต้น เพื่อให้มีราคาเหมาะสมกับกำลังซื้อของผู้บริโภคทั่วไป

1.2 ควรจัดให้มีผู้รับผิดชอบดูแลในการขายสินค้าออนไลน์ เช่น Facebook Line IG เว็บไซต์ผ่านทางอินเทอร์เน็ตและโฆษณาประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารและผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผ่านทางวิทยุกระจายเสียงในชุมชน เอกสาร/แผ่นพับขณะเดียวกันควรจัดจำหน่ายตามสถานที่ต่างๆให้มากขึ้นอย่างต่อเนื่องและทั่วถึงตามต่างจังหวัดเพื่อเผยแพร่ให้สินค้าเป็นที่รู้จัก เนื่องจากมีลูกค้าบางคนยังไม่มั่นใจคุณภาพสินค้าจากการสั่งซื้อออนไลน์

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

2.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ควรให้ความร่วมมือและตั้งใจในการพัฒนาผ้าไหมแพรวาให้ดียิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ทำการเกษตรเพื่อปลูกหม่อน เงินทุน การตลาด เทคโนโลยี ภาษา เป็นต้น เพื่อผลักดันให้กลุ่มสามารถส่งออกสินค้าสู่ต่างประเทศเป็นที่ยอมรับและเป็นที่ยู่งักกันในระดับสากลมากขึ้น

2.2 ควรพัฒนาศักยภาพของกลุ่มผ้าไหมแพรวาให้มีความพร้อมเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านการทอผ้าและโฮมสเตย์ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และสืบสานวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งจะเป็นกิจกรรมส่งเสริมการตลาดอีกทางหนึ่ง

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มวิสาหกิจหรือกลุ่มอาชีพอื่นที่มีลักษณะการดำเนินงานที่คล้ายคลึงกับกลุ่มผ้าไหมแพรวาโดยให้ความสำคัญกับประเด็นอื่นๆเช่น การแปรรูปหรือต่อยอดผลิตภัณฑ์ แนวทางหรือรูปแบบการส่งออกสินค้าสู่ต่างประเทศ เป็นต้น

3.2 ควรศึกษาวิจัยถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อนำไปพัฒนาผ้าไหมแพรวาบ้านโพนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ในการจัดทำบทความ เรื่อง การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ้าไหมแพรวา ตำบลโพนอำเภอกำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ผู้ศึกษาได้รับความกรุณาเป็นอย่างสูงจาก ดร.สถาพร มงคลศรีสวัสดิ์ ในฐานะอาจารย์ ที่

ปรึกษา ในครั้งนี้ ตลอดจนการให้คำแนะนำ แก้ไข ปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ จนทำให้บทความฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้ศึกษาจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง รวมทั้งกลุ่มทอผ้าไหมแพรวา ตำบลโพน อำเภอลำมั่ง จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้ให้ ข้อมูลหลักอันส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่องานวิจัยตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทุกท่าน ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความฉบับนี้ จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าที่สนใจและองค์กรที่เกี่ยวข้องในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในโอกาสต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ยุทธจักร พรหมช่วย. (2555). การศึกษาความสำเร็จในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน : กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหมแพรวา บ้านโพน อำเภอลำมั่ง จังหวัดกาฬสินธุ์. การศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อดุลย์จาตุรงคกุล. (2543). กลยุทธ์การตลาด (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.
- จิราพัชรกาญจน์. (2555). การศึกษาผลตอบแทนของผลิตภัณฑ์โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัดอุทัยธานี การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
- นิตยารรรถกิตต์. (2556). ภูมิปัญญา “ผ้าไหมแพรวาผู้ทอบ้านโพน” พลวัตและการปรับตัววารสารไทยศึกษาปีที่ 10 ฉบับที่ 2 สิงหาคม 2557 – มกราคม 2558
- ประวัติความเป็นมาผ้าไหมแพรวา สืบค้นจาก <https://th.wikipedia.org/wiki/ผ้าไหมแพรวา>
- ความสำคัญของผ้าไหมไทย สืบค้นจาก <https://nudcharee33.wordpress.com/category/ผ้าไหมไทย/>